

Féja Géza köszöntésére

Emlék a klottnadrágos gyerekkorból: betűszerető, újságkedvelő nagyapám papírkazlában egy háború előtti makai újság. Piaci hírek, szenzációs tudósítás az apátfalvi úton esett „motocikli-baleset” körülményeiről, Varga Lajos vaskereskedő hirdetése újfajta hagymadikkelő gép érkezéséről. Bent, a lap közepén, a többtől elütő cím: Illyés, Féja, Erdei a Kúria előtt. Alatta kisebb betűkkel: szigorú ítélet várható. Szomszédoló öregemberek meséje nyomán természetesen alföldi betyárnak hittem a három férfit. Gyermeki eszem könnyen szálán is hagyta volna a fonalat, hanem összegubancolódott minden, amint a cikket is elolvastam. Nem betyárok, írók. Nem kötöttek el lovakat a rákosi tanyákról, nem loptak bárányt a lelei uradalomból. A dolgukat tették: írtak. Alighanem olyasfélét, ami ennek a Kúriának (hogy hívhatnak így egy urat?) nem tetszett.

Aztán a könyvek. De milyen hihetetlen sors jutott a könyveiknek is! Micsoda fura adományként jutottak például az én kezemhez suttyókoromban: a háborúban elpusztított „vörös tanító” hagyatékából adta a gömbölyű plébános, akinek ministráltam. Vigyem csak, vigyem, ne is lássák a falusi parókián nyaraló rokongyerekek, miféle ocsmányságok húzódnak az ezüstvirágos Gárdonyik, diszkiadású Jókaiak mellett. Ez a Veres Péter még írásban is káromkodik, no és a többiek is: tiéd ez az Illyés (a Válogatott versek kicsi barna kötete, élén a Szomorú béres, aki apám, nagybátyám, minden rokonom), s itt van ez a Féja is: Viharsarok!

A nevét helyettesítheti e cím ma is. Szociográfia, amelynek okossága, tudományos igazsága akadémiai kitüntetésre jogosítja. Izgalma töltesz a regényen; heve, indulata színházat fölgyjűtő dráma. E tüzet érezte benne a Kúria, amelyről ma már tudom, hogy nem egyetlen úr volt, s amely akkor tudta, hogy a könyvbe zárt parázsországnyi lángot lobbanthat.

A tehetség teremtő hősege régen megdermedt érceket is fölforrósított: sorra jelentek meg, s készülnek ma is a történeti tárgyú regények, vitára ingerlő, mert eredeti szempontú és szenvedélyes esszék. A hajdanvolt viharok zúgását hallgatva is figyelni tud azonban a mai fiatalokra, az író unokákra. Egyikünk biztató levelét, a másik figyelemfölvívó esszejét mutathatja bizonyítékul: Géza bácsi ötödik vagy ki tudja hányadik műfaja a fölfedezés. És milyen kitartó ebben is: Szabó Pál és Farkas Arpád között fél évszázad a különbség!

A „Dózsa tisztelendő alvezére”, ahogyan utolsó munkájában nagy kópé cimborája, Tamási Aron nevezte, most 75 éves. De csak a kalendárium szerint. Hinni nem tudjuk. Önzön hát még mindig nem nyugalmas öregséget, hanem számtalan dolgos, termő esztendőt kívánunk neki!

A. J.